

Tekst 4

Omstreden wetenschap

(1) Het gezag van de wetenschap is tanende – wanneer we althans af-
gaan op uitlatingen van publicisten
en onderzoekers. En het moet ge-
zegd: er zijn inderdaad tekenen die
daarop wijzen. Wie herinnert zich niet
de campagne om jonge meisjes te
vaccineren tegen het baarmoeder-
halskanker veroorzakende HPN-
virus, die pijnlijk mislukte als gevolg
van een effectief geruchtencircus op
internet; of de uitgelekte e-mails van
onderzoekers van de IPCC, het inter-
nationale panel dat zich bezighoudt
met klimaatverandering, waaruit zou
blijken dat zij hun resultaten welbe-
wust manipuleerden. In beide ge-
vallen deden de media volgens
enkele critici méér dan alleen de
erosie van het vertrouwen in de
wetenschap weerspiegelen.

(2) Dat deze voorstelling van zaken
te simpel is, blijkt uit de onlangs ver-
schenen bundel *Onzekerheid troef*.
*Het betwiste gezag van de weten-
schap* onder redactie van Huub
Dijstelbloem en Rob Hagendijk.
Enquêtes wijzen erop dat een grote
meerderheid van de bevolking nog
altijd een groot vertrouwen koestert
in wetenschap en technologie. Een
ander, belangrijker bezwaar dat de
auteurs inbrengen tegen de idee van
een kwijnend prestige van de weten-
schap is, dat de vertrouwenskwes-
tie veel te absoluut gesteld wordt. Om te
begrijpen waarom ‘de’ wetenschap
niet langer over een vanzelfsprekend
gezag beschikt, moet haar positie
vanuit een meervoudig perspectief
worden gezien. Onderzoekers en
instellingen opereren immers in een

ingewikkeld politiek en economisch
krachtenveld.

(3) De idee dat ‘de’ wetenschap aan
gezag heeft ingeboet, is historisch
gezien aanvechtbaar. Natuurlijk, haar
beoefenaren beschikten in vroegere,
van standsgevoel doortrokken
samenlevingen onmiskenbaar over
een zeker prestige. Ook toen waren
echter veel van hun inzichten al
onderwerp van vaak bittere contro-
verses. Veel opvattingen en theo-
rieën waren rechtstreeks verbonden
met maatschappelijke en politieke
krachten, zoals de geschiedenis van
uiteenlopende disciplines, van de
medische wetenschap en de ge-
schiedschrijving tot de sociale weten-
schappen, laat zien.

(4) Ook nu gaan politieke en weten-
schappelijke meningsverschillen in
veel, vaak saillante gevallen hand in
hand. Deze bestrijken een gebied dat
varieert van de biologie en de psy-
chologie tot de economie. Tegelijkert-
ijd is er een groot verschil met
vroeger: nu speelt de strijd tussen
elkaar beconcurrerende opvattingen
zich meer dan ooit af in de media.
Die ontwikkeling begon, wat Neder-
land betreft, in *de Volkskrant*, die al
vroeg furore maakte met geënga-
eerde journalistiek over wetenschap
en samenleving en breidde zich in de
volgende decennia gestadig uit.

(5) Of het nu gaat om discussie-
programma's, opinierubrieken,
nieuwsuitzendingen of boeken-
pagina's – sinds de jaren negentig is
de wetenschapper eenvoudig niet
meer weg te denken uit de media.
Het gezag van de wetenschap is

85 tegenwoordig discursief: het moet,
net als in het geval van politieke en
andere maatschappelijke instituties,
in het communicatieve handelen
worden gerealiseerd. Wetenschap-
90 pers zijn gedwongen zich te verstaan
met de media – zoals ze zich ook

moeten verstaan met andere
krachten die voortdurend op hen
inwerken, te beginnen met politieke,
95 financiële en economische machten.
En iedereen in de wereld van de
wetenschap weet hoe moeilijk dat is
– vooral in deze tijd.

naar: Frank van Vree

uit: De Groene Amsterdammer, 21 maart 2012

Tekst 4 Omstreden wetenschap

In alinea 1 wordt gesteld: “Het gezag van de wetenschap is tanende”.
(regels 1-2)

1p **32** In hoeverre lijkt de auteur van de tekst het eens met deze stelling, afgaande op alinea 1?

De auteur geeft er in alinea 1 blijk van

- A grote bedenkingen te hebben bij deze stelling.
- B het min of meer eens te zijn met deze stelling.
- C het volledig eens te zijn met deze stelling.
- D het volledig oneens te zijn met deze stelling.

Alinea 3 is te lezen als een op zichzelf staande redenering waarin elke zin een specifieke functie heeft.

2p **33** Neem de nummers uit onderstaand schema over en geef per zin aan welke functie die heeft. Je kunt kiezen uit de volgende functies: argument, conclusie, doel, opsomming, stelling, toegeving, toelichting, vergelijking, verklaring, voorbeeld en voorwaarde. Elk van deze termen mag maar één keer worden gebruikt.

Zin	Functie
De idee ... gezien aanvechtbaar. (regels 45-47)	1
Natuurlijk, haar ... zeker prestige. (regels 47-51)	2
Ook toen ... bittere controverses. (regels 51-54)	3
Veel opvattingen ... laat zien. (regels 54-61)	4

Op het eind van alinea 1 wordt gesteld dat de media volgens enkele critici méér deden “dan alleen de erosie van het vertrouwen in de wetenschap weerspiegelen.” (regels 19-21)

1p **34** Wat deden volgens deze critici de media in genoemde gevallen dan nog meer?

De media

- A droegen zelf actief bij aan de afname in vertrouwen van de burgers in de wetenschap.
- B gingen het belang van de afname in vertrouwen van de burgers in de wetenschap relativeren.
- C probeerden de afname in vertrouwen van de burgers in de wetenschap te weerspreken.
- D wilden de afname in vertrouwen van de burgers in de wetenschap verklaren.

- 1p 35 Hoe kan volgens de tekst de huidige verhouding tussen wetenschap en media het beste worden gekarakteriseerd?
- A De media bieden een extra mogelijkheid om wetenschappelijke inzichten aan grote bevolkingsgroepen uit te leggen.
  - B De media vormen het podium waarop wetenschappers steeds vaker hun inzichten moeten demonstreren en uitleggen.
  - C De wetenschap wordt in haar status bedreigd door de geëngageerde journalistiek over wetenschap en samenleving.
  - D Wetenschappers worden steeds vaker door de media uitgenodigd om uitleg te geven over hun werkwijzen.

Stel je voor dat je van de tekst 'Omstreden wetenschap' een samenvatting zou moeten maken. Hieronder staan acht zinnen in alfabetische volgorde; de zinnen zijn al dan niet woordelijk aan de tekst ontleend.

- 4p 36 Noteer de nummers van de vier zinnen die je in een samenvatting van de tekst kunt opnemen.
- 1 De geëngageerde journalistiek draagt in belangrijke mate bij aan de ondermijning van het vertrouwen in de wetenschap.
  - 2 De wetenschap wil haar gezag tegenwoordig graag in het communicatieve handelen realiseren.
  - 3 Een grote meerderheid van de bevolking heeft groot vertrouwen in wetenschap en technologie.
  - 4 Het lijkt tegenwoordig alsof media het vertrouwen in de wetenschap ondermijnen.
  - 5 Politieke en wetenschappelijke meningsverschillen doen zich vooral voor in de sociale en de medische wetenschappen.
  - 6 Tegenwoordig speelt de strijd tussen elkaar beconcurrerende opvattingen zich meer dan ooit af in de media.
  - 7 Veel wetenschappelijke inzichten zijn – net als vroeger – onderwerp van discussie, doordat ze rechtstreeks verbonden zijn met maatschappelijke en politieke krachten.
  - 8 Wetenschappers beschikten in vroegere samenlevingen over prestige, doordat toen alleen rijkere mensen konden studeren.